

Mâlâyâniyâtla Kirlenen Zihinler

كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

Hayır! Gerçek öyle değil! Onların **yapageldikleri kötü işler**, gitgide kalplerini paslandırmıştır. (onun için âhireti inkâr ederler.) (*Mutaffifin*, 83/14)

مِنْ حَسَنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ

“Bir kişinin mâlâyâniyâtı (kendisini ilgilendirmeyen, bir faydası olmayan şeyleri) terk etmesi, onun Müslümanlığının en güzel derinliklerinden biridir.” (*Tirmizi, zühd 11*)

Muhterem Müslümanlar! Hutbemiz, **mâlâyânî** denilen, boş ve gereksiz işlerden uzak durarak, **zihnimizi ve şuuraltımızı temiz tutma hakkında** olacaktır.

Mâlâyânî; insanın ne kendisine ne de çevresine, dünyada ve ahirette hiçbir faydası olmayan **lüzumsuz işlere, amaçsız sözlerle ve gereksiz düşüncelere** denir. **Mâlâyânî** olarak **görülen ve terk edilmesi gereken davranışlar**, İslâm’ın evrensel ilkeleriyle bağdaşmayan, aklın ve örfün de kabul etmediği faaliyetlerdir.

Zihnin gerçek gayesi mârifetullahtır. Bundan dolayı, zihnin sürekli mârifetullaha ait malumâtla dolması, Allah mârifetine götürecek bilgiyle beslenmesi gerekir. Bu yapılmazsa, **boş ve gereksiz bilgiler** insanın zihnini meşgul eder, insan yavaş yavaş günahlara girer ve **zihin, günahlar, hatalar ve kötülüklerle** kirlenir. Her günah, her hata ve her kötülük onda mutlaka bir iz bırakır ve zamanla insanın söz ve davranışlarına yansiyarak **onu esir alır**. Böyle bir kirlenme, insanda hayırlı işlere devam etme arzusunu kırar,

salih amellere isteğini azaltır, Allah yolunda hizmeti terk eder ve fenalıklara kayma meylini artırır.

Zihin ve kalb dağınıklığı yaşayan bir insan, üzerinde yoğunlaşması gereken meselelere yoğunlaşamaz, en hayati mevzulara bile kendini verip konsantre olamaz.

Allah Resûlü (s.a.s); **“Her günah, onu işleyenin kalbinde siyah bir nokta oluşturur, bir leke yapar. Eğer kul, tevbe edip vazgeçer, mağfiret dilenirse kalbi yine parlar. Döner tekrar günah işlerse, o lekeler artar, nihayet kalbini ele geçirir.”** Buyurur. (Tirmizî, Tefsir, 83/3334)

Kur'an-ı Kerim; her ne şekilde olursa olsun boş işlerle uğraşmaktan sakındırmıştır. Bunlardan konuşmayla ilgili olanlar en önemli yeri tutarlar. Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

(وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا)

“Bilmediğin konu hakkında cahilce konuşma. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur.” (İsrâ, 17/36) Ayetin ifade ettiği hükme göre; **insanın**, bilmediği bir konuda söz söylemesi, hüküm vermesi, bilmediği tanımadığı kişiler hakkında ileri-geri konuşması, iftira atması, kısaca bilgi sahibi olmadan tahmine göre, **dedikoduya göre** herhangi biri için maddî veya mânevî zarara yol açacak şekilde ifadeler kullanması ve **hareket etmesi yasaktır.** Bunu; **İslam yasakladığı gibi modern dünyanın hukuku da evrensel insani değerler de yasaklar.** İslam bu türden insan hakları konusunda bir adım daha ileriye giderek, bu haksızlığın **burada olmasa bile ahirette mutlaka hesabının görüleceğini söyler.**

Allah Teâlâ, Mü'minûn sûresinde (وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ) buyurarak, **müminlerin özellikleri arasında, onların boş söz ve davranışlardan yüz çevirmelerini zikretmiştir.** (Mü'minûn, 3).

Peygamberimiz de (s.a.s); (مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكَلِّمْ خَيْرًا،) “**ya hayır konuş ya da sus**” buyurarak, Allah’a ve âhiret gününe inanan bir insanın, hayırlı ve gerekli sözler dışında **boş söz sarf etmemesi gerektiğini** ihtar etmiştir. (Buhârî, Edeb, 31)

Allah Resûlü (s.a.s); hiçbir zaman fuzulî konuşmamış, (Nesâî, Cum’a, 31) mübarek ağzından gereksiz ve Allah’ın razı olmayacağı bir söz çıkmamıştır. Allah’ın adının zikredilmediği boş konuşmaları değersiz görmüş, ashâbını bundan sakındırmış, bu tür konuşmaların yapıldığı bir toplulukta bulundukları zaman, **ayrılırken istiğfar ederek ayrılımlarını**, onlardan istemiştir. (Tirmizî, Deavât, 38)

Her ne şekilde olursa olsun **boş konuşmayı** Müslüman’ın karakteriyle bağdaştırmayan Allah Resûlü, insanları güldürmek için yalan yanlış konuşanlara, **“Yazıklar olsun!”** diyerek sitem etmiş, eğlence amaçlı da olsa **yalan sözlerde hayır olmadığını bildirerek** bunları yasaklamıştır. (Ebû Dâvûd, Edeb, 80, Tirmizî, Tefsîru’l-Kur’ân, 31)

Aziz Müminler!

Zihinlerin alabildiğine dağınık hâle geldiği ve insanları gereksiz yere meşgul eden sebeplerin çoğaldığı günümüzde, birçok insan zaman bulamamaktan şikâyetçi. Medyanın olumsuz etkileri ve teknolojik aletlerin yanlış kullanılması ile de, zaman sıkıntısı daha çok hissedilir olmuştur.

En kıymetli varlığımız olan **zamanımızı çalan hırsızların** sayısı artmıştır. Kendi faydamız için ürettiğimiz teknoloji bizi ele geçirmiş ve bizim **en kıymetli şeylerimiz olan zamanımızı, ruh sağlığımızı, ahlakımızı**, hasılı her şeyimizi tehdit eder hale gelmiştir. Bir eğlence kültürü imiş gibi gösterilerek, özellikle gençlere özendirilen **bazı oyunlar, diziler, uygulamalar**, farkında olmadan onların ömrünü çalmakta, insanî ve ahlâkî değerleri yozlaştırmakta, insanı kendisine ve çevresine yabancılaştırmaktadır. **Mâlâyânî davranışlar**, kişiyi asıl uğraşması gereken şeylerden alıkoymakta, ibadetlerden ve insanlık için faydalı işler yapmaktan uzaklaştırmaktadır.

Zaman, Allah'ın bize bahsettiği büyük bir nimet ve servettir. Değerlendiremezsek ahirette hesabı sorulacaktır. Efendimiz (s.a.s): “Hiçbir kul, kıyamet gününde, **ömrünü nerede tükettiğinden**, ilmiyle ne gibi işler yaptığından, malını nereden kazanıp nerede harcadığından, **vücudunu nerede yıprattığından** sorulmadıkça, **bulunduğu yerden kıpırdayamaz.**” Buyurmaktadır. *(Tirmizî, Kıyamet 1)*

Gerçek huzur ve mutluluğa ancak, **zihnin dağınıklıktan kurtulması** ve kalbin oturaklaşmasıyla ulaşılabiliriz. Böyle bir bahtiyarlığı yakalamanın en önemli şartı ise, **mâlâyânîden uzak durarak**, zihnimizi tertemiz fikirlerle donatmak ve kalb hazinesini selim duygularla nurlandırmaktır. Bütün bunlara ek olarak, günlük yada haftalık olarak yapacağımız etkinlikleri planlayıp, **sosyal medya kullanımını sınırlayarak** bu zamanı daha faydalı hizmetlere, ailemize ve kendimize ayırmalıyız. Bu iradeyi ve kararlılığı gösteremeyenler de gerekirse **uzmanlardan** yardım almalıdır.

Bir mü'min; tasavvuf büyüğü olan Muhasibî hassasiyeti içinde, **hayallerini bile sorgulamalı** ve onların çirkinlerinden Allah'a sığınıp, zihnine çarparak geçip gidenlerden dolayı da **“estağfirullah”** demelidir.

Mevzuyla alâkalı hikmetli bir sözde şöyle bir tavsiye vardır: “Fena hülyalara ve işlere yakalanınca, ilk fırsatta onlardan kurtulmaya ve hemen o tehlikeli alandan uzaklaşmaya çalış. Yoksa hayallerin seni öyle vadilere sürükler ki, bir daha geriye dönemezsin.”

Mevlamızdan niyazımız; **göz-kulak, dil-dudak gibi azalarımızla, ahiretimizi berbat ettirmesin. Bizlere, zihin duruluğu, kalp saffeti, fikir istikameti, gönül huzuru ve güzel ahlak lütfeylesin.**